

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра словацької філології**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій БІДЗІЛЯ
« 13 » листопада 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

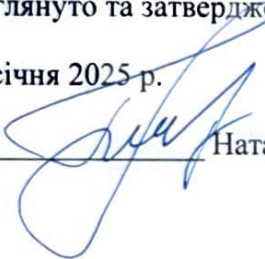
ІСТОРИЧНА ГРАМАТИКА ЧЕСЬКОЇ МОВИ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035. Філологія
Предметна спеціальність (Спеціалізація)	035.038. Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша-чеська
Освітня програма	Чеська мова та література
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	чеська, українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Історична граматика чеської мови» для здобувачів вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035. Філологія предметної спеціальності (спеціалізації) 035.038. Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша-чеська освітньої програми «Чеська мова та література».

Розробник: Юсип-Якимович Ю.В., доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри словацької філології

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри *словацької філології* протокол № 5 від 30 січня 2025 р.

Завідувач кафедри Наталія ПЕТРИЦА

Схвалено науково-методичною комісією філологічного факультету протокол № 4 від 31 січня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії Галина ШКУРКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом
	Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 9120	3
Кількість модулів – 2	Семестр:
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2	5
	Лекції:
	30
	Практичні (семінарські):
	30
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:
	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:
	60

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни **«Історична грамати́ка чеської мови»** є ознайомити здобувачів з історією мови від її першопочатків і до зародження чеської літературної мови. «Історична грамати́ка чеської мови» є однією із провідних лінгвістичних дисциплін класичної філологічної освіти. Предметом цього курсу є: історична фонетика чеської мови та історична грамати́ка чеської мови. Досліджуючи історичні зміни в граматичній будові мови, не можна не враховувати зміни у фонетичній системі, оскільки форми слів і словосполучень виражаються в звуках мови, тому необхідно ознайомити здобувачів з історією виникнення чеської мови, писемними археографічними джерелами різних століть, фонетичними, лексичними, словотвірними, морфологічними, синтаксичними процесами, які відбувалися у словацькій мові аж до виникнення чеської літературної мови.

Завданням (відповідно до вимог освітньої програми підготовки здобувачів **першого/бакалаврського рівня вищої освіти**) є озброїти студентів науковою методологією пізнання історичних мовних явищ.

Відповідно до освітньої програми «Чеська мова та література», вивчення дисципліни **«Історична грамати́ка чеської мови»** сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких загальних (ЗК) компетентностей спеціальності (ЗК04, ЗК 05, ЗК 06, ЗК 07, ЗК 08, ЗК 11, ЗК 10, ЗК 12) та фахових (спеціальних) компетентностей (ФК 02, ФК 03, ФК04, ФК 06, ФК 07, ФК 08, ФК 10, ФК 11):

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК05. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК06. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК07. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК08. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ФК02. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК03. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).

ФК04. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК06. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК07. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

ФК08. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ФК11. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Історична грамати́ка чеської мови» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми «Чеська мова та література»:

ОК 14. «Історія Чехії».

ОК 15. «Сучасна чеська літературна мова».

ОК 20. «Чеська діалектологія».

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Чеська мова та література», вивчення навчальної дисципліни «Історична грамати́ка чеської мови» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.	ПРН08
Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.	ПРН09
Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.	ПРН12
Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.	ПРН15

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Історична грамати́ка чеської мови»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
знати про основні етапи розвитку чеської мови; основні археографічні пам'ятки, які є джерелами вивчення історії розвитку словацької мови; фонетичні, лексичні, словотвірні, граматичні процеси, які відбувалися у словацькій мові, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.	ПРН08
уміти аналізувати діалектні особливості мови писемних пам'яток різних періодів, виявляти риси чеської мови;	ПРН09
уміти аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати, інтерпретувати традиційні чи інноваційні мовні явища кожного з періодів творення чеської мови, аналізувати мовні одиниці певного періоду розвитку мови;	ПРН12
уміти здійснювати лінгвістичний аналіз археографічних пам'яток різного часу; правильно визначати хронологічні межі археографічних пам'яток за мовними явищами, відбитими в них.	ПРН15

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

1. Написання рефератів, виконання аналізу текстів.
2. Презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Під час навчання використовуються такі основні методи: репродуктивний метод, методи формування комунікативної компетентності, метод самостійного спостереження студента, індукція, дедукція, порівняння, узагальнення; метод самоконтролю.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виконання практичних завдань; самостійна робота, виступи на практичних заняттях; індивідуальне, групове та фронтальне опитування, усне опитування, виступи студентів під час обговорення питань, підготовка рефератів, презентацій. Методи поточного контролю: усний, письмовий, практичний, комп'ютерний і самоконтроль. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних заняттях, під час індивідуальних та групових консультацій тощо.

Форма модульного контролю: письмова модульна контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	20	50	100
5	5	5	5	5	5			

T1, T2, T3, T4, T5, T6 – теми.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	T11	T12	20	50	100
5	5	5	5	5	5			

T7, T8, T9, T10, T11, T12 – теми.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	6	30	5	30
Презентація	1	5	1	5

Реферат	1	5	1	5
Аналіз тексту	2	10	2	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання навчальних досягнень під час практичних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота здобувача, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується літературознавчою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота здобувача, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується літературознавчою термінологією. Але в процесі розкриття окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому деякі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота здобувача, який відтворює значну частину навчального матеріалу, розкриває його основний зміст, виявляє елементарні знання з тематики курсу. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота здобувача, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання курсу.
1 бал	Оцінюється робота здобувача, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота здобувача, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його розкрити, не розуміє змісту теоретичних питань та не вміє на практиці застосовувати ці знання.

Критерії оцінювання реферату

Оцінка	Критерії оцінювання
5 балів	Виконані всі вимоги до написання й захисту реферату: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання
4 бали	Виконані всі формальні вимоги до написання й захисту реферату: витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Проблема позначена, але не достатньо обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему й викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита достатньо повно, дані правильні відповіді на додаткові питання
3 бали	Основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутні логічна послідовність у судженнях; не витриманий обсяг реферату; є недоліки в оформленні; на додаткові питання дає неповні відповіді
2 бали	Є істотні відступи від вимог до реферування. Зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; відсутній висновок
1 бал	Тема реферату не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми

0 балів	Реферативна робота не виконана
----------------	--------------------------------

Критерії оцінювання доповіді /презентації

Оцінка	Критерії оцінювання
5 балів	Відображена світоглядна позиція здобувача, його погляд на сутність проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, у зв'язках і з обґрунтуваннями, з точним і повним використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Робота логічна, послідовна, композиційно чітка. Дано аргументацію своєї думки з опорою на факти та теоретичні відомості.
4 бали	Представлено власну точку зору при розкритті проблеми. Проблема розкрита з використанням основних термінів і понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки й обґрунтування не присутні або явно не простежуються). Дано аргументацію своєї думки з опорою на факти.
3 бали	Проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів. Власна думка не достатньо аргументована фактами
2 бали	Представлено власну позицію за даною проблематикою на побутовому рівні без необхідної аргументації.
1 бал	Проблема не розкрита або дана інформація не в контексті завдання
0 балів	Завдання не виконано.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

До модульного контрольної оцінювання допускаються всі здобувачі. При визначенні оцінки за модуль враховуються результати модульної контрольної роботи (МКР) та поточного контролю під час практичних занять, самостійної роботи.

МКР складається з двох блоків завдань.

Перший блок (1-20 балів) містить висвітлення теоретичних питань навчальної дисципліни.

Другий блок (1-30 балів) містить тестові та практичні завдання.

Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання (50 б.) і результату модульної контрольної роботи (50 б.) Максимальна оцінка – 100 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали усі види обов'язкових практичних робіт, передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Студент, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (0-34 бали), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку принаймні до показника FX (≥ 35 балів) під час чергування викладача на кафедрі. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсових) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який: - всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; - вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; - засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; - вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; - самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку « добре» (82-89 балів, В) – заслугує здобувач, який: - повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; - має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв’язування проблем професійного спрямування; - під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслугує здобувач, який: - в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; - вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; - опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслугує здобувач, який: - знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; - виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; - ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; - допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслугує здобувач, який: - володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється здобувачу, який: - володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; - допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; - не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	зараховано
74-81	C	добре	зараховано
64-73	D	задовільно	зараховано
60-63	E	задовільно	зараховано
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Historická fonetika českého jazyka

Тема 1. Praslovanský původ češtiny. Charakteristika praslovanského základu češtiny

Vývoj fonologického systému od praslovanštiny do konce X. století. Vývoj samohláskového systému. Vývoj praslovanských samohlásek.

Тема 2. Hlavní změny v praslovanském základě češtiny v 10. stor.

Vývoj skupin *tort, tolt (tart, tált), tert, telt* neboli tzv. metateze likvid.

Vývoj skupin *tǫrt, tǫrt, tǫlt, tǫlt*. Stahování neboli kontrakce

Vývoj nosových samohlásek. Zánik a vokalizace jerů. Pračeský stav samohlásek

Тема 3. Vývoj souhláskového systému

Vývoj praslovanských souhlásek. Změna $dz' > z'$. Depalatalizace pračeské
Měkkostní korelace souhlásková a její rozvoj.

Тема 4. Vývoj českého fonologického systému od konce X. století do konce století XIV.

Vývoj samohláskového systému. Změny v samohláskách nízkých. Přehláska $'a > ě$.

Změny v samohláskách vysokých a středových. a) Přehláska $'u > i$. b) Přehláska $'o > ě$

Vývoj slabikotvorných likvid (*r, l sonans*). Nové *r, l sonans* a vývoj pobočných slabik

Staročeská kvantita. Staročeský přízvuk. Vývoj souhláskového systému. Změna $g > y > h$. Asibilace
u t', d', r' a vznik $ř$.

Тема 5. Vývoj fonologického systému od konce XIV. století do konce XVI. století

Vývoj samohláskového systému. Rozvinutí jotace a labializace. Vývoj dlouhých samohlásek.
Diftongizace $y > ei (ý > ej)$. Diftongizace $ú > ou$.

Тема 6. Vývoj fonologického systému od konce XIV. století do konce XVI. století

Monoftongizace $ie > í (ie > i)$. Monoftongizace $uo > ú (uo > ů)$. Úženi $ě > i$. Změna $aj > ej$ (a $au > ou$). Monoftongizace $ei > e$ a $ou > o$. Systém dlouhých samohlásek po provedení všech změn.

Vývoj krátkých samohlásek. Systém krátkých samohlásek po provedení všech změn.

Vývoj souhláskového systému. Změny $šč > št', ždž > žd', št' > št$.

Konsonantický systém po provedení všech změn.

Модуль 2.

Historická morfológie českého jazyka

Тема 7. Vývoj gramatických kategorií.

Skloňování (deklinace). Pád. Gramatické číslo. Rod. Druhy deklinace. Deklinace jmenné. Vývoj
jmenných deklinačních typů. Pračeské (přip. staročeské) deklinační typy..

Тема 8. Deklinace vokální. Vývoj vzorů podstatných jmen mužského rodu.

Mužské o-kmeny. Mužské jo-kmeny. Mužské bjo-kmeny. Kolísání mezi o-kmeny a jo-kmeny.

Mužské u-kmeny. Deklinace vokální. Vývoj vzorů podstatných středního a ženského rodu.

Střední o-kmeny. Střední jo-kmeny. Přechod od jo-kmenů k nt-kmenům. Střední bjo-kmeny. A-

Тема 7. Vývoj gramatických kategorií Skloňování (deklinace).Pád .Gramatické číslo.Rod. Druhy deklinace.	9	2	2			5
Тема 8. Deklinace vokální. Vývoj vzorů podstatných jmen mužského rodu. Vývoj vzorů podstatných středního a ženského rodu.	11	2	4			5
Тема 9. Vývoj vzorů přídavných jmen	9	2	2			5
Тема 10. Vznik a vývoj vzorů zájmen a číslovek	9	2	2			5
Тема 11. Vznik vzorů sloves.	13	4	4			5
Тема 12. Vývoj neohebných slovních druhů	9	2	2			
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	62	16	16			30
Разом за семестр	120	30	30			60

6.1. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Praslovanský původ češtiny. Charakteristika praslovanského základu češtiny.	2
2	Тема 2. Hlavní změny v praslovanském základě češtiny v 10. stol.	2
3	Тема 3. Vývoj souhláskového systému. Vývoj praslovanských souhlásek.	2
4	Тема 4. Vývoj českého fonologického systému od konce X. století do konce století XIV.	4
5	Тема 5. Vývoj fonologického systému od konce XIV. století do konce XVI. století.	2
6	Тема 6. Vývoj gramatických kategorií Skloňování (deklinace).Pád .Gramatické číslo.Rod. Druhy deklinace.	2
7.	Тема 7. Deklinace vokální. Vývoj vzorů podstatných jmen mužského rodu. Mužské o-kmeny. Mužské jo-kmeny. Mužské bjo-kmeny. Kolísání mezi o-kmeny a jo-kmeny. Mužské u-kmeny. Deklinace vokální.	4
8.	Тема 8. Vývoj vzorů přídavných jmen	4
9.	Тема 9.Vznik a vývoj vzorů zájmen a číslovek	2

10	Тема 10. Vznik vzorů sloves. Časování (konjugace). Osoba. Číslo. Čas. Způsob. Rod .Vid .	2
11.	Тема 11. Vývoj českých slovesných tříd a typů	2
12.	Тема 12. Vývoj neohebných slovních druhů.	2
	Разом	30

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Vývoj praslovanských samohlásek	5
2	Vyvoj slabikotvorných likvid (r, l sonans). Nové r, l sonans a vývoj pobočných slabik. Staročeská kvantita. Staročeský přízvuk	5
3	Jmenné sklonění adjektiválií. Deklinace a-kmenová a o-kmenová. Jo-kmeny a ja-kmeny. I-kmeny. U-kmeny. Konsonantické sklonění.	5
5	Adjektiva tvrdá, odvozená od o-kmenů a a-kmenů Adjektiva měkká, odvozená od jo-kmenů a ja-kmenů	5
6	Časování (konjugace). Osoba. Číslo. Čas. Způsob. Rod .Vid .Vývoj českých slovesných tříd a typů	5
7	Staročeské konjugační typy I. třída slovesná Vzor <i>vedu, vésti</i> . Vzor <i>peku, péci</i> . Vzor <i>mru, mříeti</i> . Vzor <i>pnu, pieti</i> . Vzor <i>mažu, mazat</i> . Vzor <i>beru, brát</i> .	5
8	II. třída slovesná. Vzor <i>tisknu, tisknuti</i> Vzor <i>minu, minúti</i>	5
9	III. třída slovesná Vzor <i>kryju, kryti</i> Vzor <i>kupuju, kupovati</i>	5
10	IV. třída slovesná. Vzor <i>prosu, prošiti</i> . Vzor <i>trp'u, trpěti</i>	5
11	V. třída slovesná. Vzor <i>dělaju, dělati</i> . Vzor <i>sázěju, sázěti</i> .	5
12.		

	Vývoj neohebných slovních druhů.	5
	Разом	60

6.5. Індивідуальні завдання

Здобувачі отримують для аналізу тексти з різних періодів розвитку чеської літературної мови.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

1. Технічні засоби: проектор.
2. Обладнання: комп'ютер.
3. Програмне забезпечення: інформаційні технології та засоби електронного навчання: Microsoft Office; система електронного навчання Moodle <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>, внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ; електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ» <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui>, сайт УжНУ <https://www.uzhnu.edu.ua>, інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Юсип-Якимович Ю. В. **Історична грамати́ка чеської мови**: методичні рекомендації до проведення практичних занять для студентів 3 курсу ОП «Чеська мова та література» ОС бакалавр галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.038. «Слов'янські мови та літератури (переклад включно) перша - чеська». / рец.: Л. Т. Буднікова, О. В. Харківська. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2024. 26 с.
<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/58404>
2. Fidlerová A., Dittman R., Martínek F., Voleková K. Dějiny češtiny. Ústav českého jazyka a teorie komunikace. Praha, 2013. 272 s.
3. <https://ucjtk.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/57/2015/11/D%C4%9Bjiny-%C4%8De%C5%A1tiny.pdf>
4. Komárek M. Nástin fonologického vývoje českého jazyka. SPN, Praha 1982.
5. [Komárek](#) M. Dějiny českého jazyka. Nakladatel [Host](#), 2012. 280 s.
6. Kosek, P. Spojovací prostředky v češtině období baroka. Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, Ostrava 2003.
7. Kosek P. Historická mluvnice češtiny – překlenovací seminář. Vydala Masarykova univerzita v roce 2014. 1. vydání. Fonologický vývoj.

8. Kosek P. Historická mluvnice češtiny – překlenovací seminář I. Vydala Masarykova univerzita v roce 2014. 1. vydání. Morfologický vývoj.
9. Lamprecht A. Vývoj fonologického systému českého jazyka. UJEP, Brno 1966.
10. Lamprecht A. K depalatalizaci v staré češtině. SaS 33, 1972, s. 154–159.
11. Lamprecht A., Šlosar D., Bauer J. Historická mluvnice češtiny. SPN, Praha 1986.
12. Lamprecht A. Praslovanština. UJEP, Brno 1987.
13. Marešová H. Základy historické mluvnice češtiny s texty k rozboru Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta Olomouc 2008.
14. Marvan J. Jazykové milénium. Slovanská kontrakce a její český zdroj. Academia, Praha 2000.
15. Pleskalová J. Stará čeština pro nefilology. FF MU, Brno 2001.

Допоміжна

1. Юсип-Якимович Ю.В. Культурно-писемна традиція Великої Моравії. Частина I. Вступ. Фонетика. Ужгород, 2022. 99 с. Навчально-методичний посібник. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/43169>
2. Юсип-Якимович Ю.В. Культурно-писемна традиція Великої Моравії. Тексти. Пам'ятки. Ужгород, 2022. 66 с. Збірник текстів та завдань для аналізу. Навчально-методичний посібник. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/50170>
3. Юсип-Якимович Ю.В., Шимко О.В. Культурно-писемна традиція Великої Моравії. Частина II. Морфологія. Ужгород, 2023. 218 с. Підручник. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/49960>
4. Юсип-Якимович Ю.В., Шимко О.В. До рецепції поглядів П.Й. Шафарика про давність глаголиці на сучасному етапі розвитку палеославістики. Проблеми слов'язнознавства. Вип. 70, 2021. С. 9-21. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/sls.2021.70.3734>
5. Юсип-Якимович Ю.В. Фонологічні системи слов'янських мов крізь призму історичних закономірностей : до проблеми генетичної типології // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія» № 35. –Т.1.-2018.- С.107-111. <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/index.php/arkhiv-nomeriv?id=125>
6. http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v35/part_1/29.pdf
7. Юсип-Якимович Ю.В. Refleksi *dj, *tj u suvremenim slavenskim jezicima kao prvi divergentni proces kasnog praslavenskog jezika //Komparativnoslavističke lingvokulturalne teme – Zagreb: Strednja Europa, 2019. - С. 347-357. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/52661>

9. Інформаційні ресурси

1. <https://cs.wikipedia.org/wiki/>
2. <http://vokabular.ujc.cas.cz/hledani.aspx>
3. Internetová jazyková příručka - <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=100>
4. Bibliografie české lingvistiky / [Електронний ресурс] / Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky. – Режим доступу: <https://bibliografie.ujc.cas.cz/search-form>
5. Elektronické slovníky a zdroje [Електронний ресурс] / Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky. – Режим доступу: <http://www.ujc.cas.cz/elektronicke-slovniky-a-zdroje/>

6. Nový encyklopedický slovník češtiny [Электронный ресурс] / Ed. Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová. – Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2017. – Sv.1–2. – Режим доступа: <https://www.czechency.org/slovník/>